

*Шкарбан І. А.,
здобувач ступеня вищої освіти магістр
за спеціальністю «Право» Інституту
кримінально-виконавчої служби*

Науковий керівник:

*Микитась І. М.,
кандидат юридичних наук, начальник
кафедри кримінології і кримінально-
виконавчого права Інституту
кримінально-виконавчої служби*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОБАЦІЙНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Відповідно до пункту 12 Постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 24 "Про затвердження порядку розроблення та реалізації пробаційних програм" [1], уповноважений орган з питань пробації забезпечує подання суду, який поклав на суб'єкта пробації обов'язок проходження пробаційної програми, інформацію про затверджені пробаційні програми (далі – Програма), визначені в них завдання, зміст заходів, порядок проходження та оцінку результатів реалізації програми.

Враховуючи вище викладене, у разі, якщо на виконання до уповноваженого органу з питань пробації надходить вирок суду, яким на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням, покладено обов'язок виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою, уповноваженим органам з питань пробації рекомендується у першу чергу направляти до суду інформацію про стан розробки та реалізації пробаційних програм. При чому, реалізовувати пробаційні програми (здійснювати заходи, передбачені пробаційною програмою) може лише працівник органу з питань пробації, який пройшов відповідне навчання щодо реалізації пробаційних програм (далі – куратор пробаційної програми).

На сьогоднішній день, Міністерством юстиції України затверджені пробаційні програми для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації (Наказ Міністерства юстиції №1797/5 та 1798/5) [3, 4]. Зокрема затверджено наступні пробаційні програми для неповнолітніх та повнолітніх суб'єктів пробації : «Зміна прокримінального мислення», «Подолання агресивної поведінки», «Попередження вживання психоактивних речовин» [3, 4].

Метою реалізації пробаційних програм є виправлення суб'єктів пробації, звільнених від відбування покарання з випробуванням, на яких судом покладено обов'язок проходження пробаційних програм, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень [1].

Пробаційні програми є новим інструментом виправлення для нашої держави, в тому числі і для суспільства загалом. В законодавстві чітко визначено їх мету, сутність, завдання та спрямованість. Проте, наразі, існують деякі прогалини, які заважають ефективній реалізації пробаційних програм.

Найбільшою проблемою в реалізації пробаційних програм є недостатня матеріально-технічна база. Основна форма проведення занять у межах Програми – тренінг розвитку навичок. Тренінги охоплюють інформаційні повідомлення та презентації ведучих, пошук творчих ідей за допомогою «мозкового штурму», бесіди та обговорення, роботу в групах, рольові ігри, індивідуальні та домашні завдання. Під час індивідуальних зустрічей куратор використовує тематичні вправи занять. Для їх ефективного проведення куратору потрібні мультимедійна техніка, фліп-чарти, канцелярське приладдя. Ведучий під час занять також використовує методичні посібники для куратора та робочі зошити для суб'єктів пробації, чим вони не забезпечуються взагалі.

Кожна Програма складається з відповідної кількості занять. У разі групової форми реалізації Програми заняття триває 120 хв (2 год), у разі індивідуальної – 60 хв (1 год). Рекомендована періодичність занять – не рідше одного разу на тиждень. Виникають великі проблеми з відвідуванням занять суб'єктами пробації. Адже у віддалених містечках і селах, в суб'єктів пробації немає можливості приїжджати з такою періодичністю, оскільки відіграють роль і матеріальне забезпечення, і відсутність транспорту, щоб приїжджати до уповноваженого органу з питань пробації. Маючи велике бажання змінити своє життя, беручи участь в заходах органів з питань пробації, суб'єкти пробації не можуть відвідувати заняття з такою періодичністю і, фактично, після першого письмового попередження орган пробації вносить до суду подання про скасування звільнення від відбування покарання і направлення суб'єкта пробації для відбування призначеного покарання (п. 12 Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробаційних програм» № 926/5) [2]. Орган пробації має, навпаки, допомагати суб'єкту пробації у вирішенні його життєвих проблем та спрямовувати суб'єкта пробації на шлях виправлення. В даному ж випадку, орган пробації навпаки ніяким чином не може посприяти, щоб допомогти суб'єкту пробації.

Тренінги Програми реалізуються як в індивідуальному, так і груповому форматі роботи. Груповий формат вважається більш ефективним. Рекомендована кількість учасників у разі групової форми проведення – 6-8 осіб, максимально можлива кількість – 12 осіб. Термін початку реалізації пробаційної програми не визначений законодавством. Тобто пробаційну програму може бути реалізовано у будь який період, що не виходить за межі іспитового строку (програма повинна бути реалізована до кінця, щоб зробити висновок про виконання заходів,

передбачених цією програмою). Проте, незважаючи на вищезазначене, сформуванню групи досить складно. Адже обов'язок суду щодо проходження пробаційної програми накладається лише щодо деяких суб'єктів (тому їх призначення не є стабільним).

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку розроблення та реалізації пробаційних програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 24. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24-2017-%D0%BF>.

2. Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробаційних програм : Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2018 року № 926/5 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0483-18/print>.

3. Про затвердження пробаційних програм для повнолітніх суб'єктів пробації : Наказ Міністерства юстиції України від 11.06.2018 року № 1798/5.

4. Про затвердження пробаційних програм для неповнолітніх суб'єктів пробації : Наказ Міністерства юстиції України від 11.06.2018 року № 1797/5.

Шкарупа К. В.,

кандидат юридичних наук,

викладач відділу підготовки прокурорів з

нагляду за додержанням законів при

виконанні судових рішень у кримінальних

провадженнях Національної академії

прокуратури України

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ ЯК ВИДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ

Адміністративні стягнення (до яких належать громадські роботи) належать до засобів легального примусу, який застосовується до громадян з боку держави. Отже, громадські роботи мають примусовий характер, призначаються особі за рішенням суду і повинні бути обов'язково виконані правопорушником.

В той же час, у чинному національному та міжнародному законодавстві визначено, що примусова праця заборонена. У ряді зарубіжних країн, досвід яких буде досліджений у наступних підрозділах роботи, громадські роботи можуть призначатися особі тільки за її згодою замість штрафу чи адміністративного арешту.